

ROZDZIAŁ VIII

Jerzy Pawluczuk

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

BEZPIECZEŃSTWO PAŃSTWA

Wstęp

Świat w dzisiejszych czasach znajduje się pod wpływem rozległych, głębokich i szybkich przemian społecznych oraz kulturowych. Wokół nas jest pełno różnych zagrożeń, wszędzie czają się niebezpieczeństwa lokalne i globalne. Media codziennie dostarczają nam informacji zarówno złych, jak i dobrych, zmuszając nas do myślenia o swojej przyszłości. Należy zastanowić się: czy napięcia, problemy i konflikty, o których informuje nas prasa, można rozwiązywać bez użycia siły, i czy system obronny, jaki stworzono w celu gwarancji bezpieczeństwa kraju, można uznać za skuteczny?

Życie człowieka wypełnia obawa i troska o zdrowie, finanse, pracę, o życie jego bliskich, ich i swoją przyszłość. Świat zewnętrzny współczesnego człowieka to nie tylko środowisko przyrodnicze, lecz także otoczenie społeczne, stworzone przez nas instytucje oraz mechanizmy prawne i polityczne, mające zagwarantować społeczeństwu szczęście i bezpieczeństwo. Jednakże wielu z nas odczuwa niepokój, niezadowolenie, lęk i obawę przed światem.

Pojęcie bezpieczeństwa w najszerszym znaczeniu obejmuje takie zagadnienia, jak zaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka, do których należą: istnienie, przetrwanie, tożsamość, niezależność, spokój, pewność, rozwój. Bezpieczeństwo jest główną potrzebą państw i systemów międzynarodowych. Zapewnienie bezpieczeństwa wynika z podstawowych konieczności zabezpieczenia i zaspokojenia potrzeb zarówno jednostki, jak i społeczności, w której funkcjonuje. Współczesny obywatel może pogubić się w natłoku sprzecznych informacji dotyczących interesów, konfliktów, bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej. Bezpieczeństwo jest raczej stanem i procesem niż wartością stałą i niezmienną. Osiągnięcie stanu bezpieczeństwa nie jest aktem jednorazowym, lecz szeregiem następujących po sobie skoordynowanych działań, zmierzających do utrzymania równowagi środowiska. Przeciwdziałanie zagrożeniom może mieć charakter oddziaływań od wnętrza państwa, a także na zewnątrz. Stąd zasadne jest wyodrębnienie dwóch aspektów bezpieczeństwa wyznaczonego granicami państwa: wewnętrznego i zewnętrznego.

Klasyfikacja czynników zagrożeń bezpieczeństwa państwa na wewnętrzne i zewnętrzne umożliwia przypisanie odpowiedzialności konkretnym organom państwa. Wynika z tego, że instytucje państwowe, czyli organa administracji państwowej, kształtują bezpieczeństwo kraju swoimi działaniami¹. Wymaga to transformacji i dostosowania organów państwa nie tylko do sił zbrojnych, lecz także do sił bezpieczeństwa wewnętrznego i policji, służb ratunkowych, środków transportu, ochrony obiektów użyteczności publicznej, sił komunikacyjnych i łączności. Te z kolei zobligowane są do transformacji i mobilności w kierunku nowych zagrożeń oraz wyzwań współczesnego świata.

1. Pojęcie bezpieczeństwa

Literatura przedmiotu dostarcza wielu definicji bezpieczeństwa, można by pokusić się o stwierdzenie, że bezpieczeństwo to wszystko, co nas otacza. Pojęcie – bezpieczeństwo – jest jednym z najpowszechniej stosowanych pojęć w życiu codziennym, organizacji i funkcjonowaniu życia społecznego, i państwowego oraz w nauce. Ta powszechność rodzi jego wieloznaczność, stąd współcześnie w celu określenia dziedziny (obszaru) bezpieczeństwa dodaje się przymiotniki (osobiste, publiczne, energetyczne, narodowe, itp.), a w najprostszych słownikach bezpieczeństwo to: „stan niezagrożenia, spokoju, pewności”. Powszechności użycia pojęcia bezpieczeństwo towarzyszy również szeroka interpretacja znaczeniowa. Bezpieczeństwo w znaczeniu ogólnospołecznym obejmuje zabezpieczenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności, stabilności, tożsamości, niezależności, ochrony poziomu i jakości życia. Bezpieczeństwo, będąc naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jest zarazem podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych; jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.

Znakomitą wykładnią najwyższej rangi bezpieczeństwa jest symbolizowane tezą: „Po pierwsze bezpieczeństwo”. Jest ono pierwotną egzystencjalną potrzebą jednostek, grup społecznych, wreszcie państw. Idzie przy tym nie tylko o przetrwanie, integralność czy niezawisłość, lecz także o bezpieczeństwo rozwoju, który zapewnia ochronę i wzbogacenie tożsamości jednostki lub narodu. Owo bezpieczeństwo zależy od tego, co dzieje się wokół nas, od środowiska zewnętrznego, z którego mogą pochodzić ewentualne zagrożenia, zależy także od nas samych – naszego zdrowia i gotowości sprostania takim zagrożeniom. Nie ulega wątpliwości, że „bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, zarazem najważniejszym ich celem”. Ma bowiem zaspokoić naczelne żywotne potrzeby trwania, stabilizacji i przewidywalności, rozwoju, dobrobytu i w końcu ludzkiego szczęścia.

---

¹ T. Bąk, *Wpływ zagrożeń na determinanty bezpieczeństwa państwa*, Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2013, s. 35.

Bezpieczeństwo jest stanem i jednocześnie ciągłym procesem, ciągłym działaniem na rzecz stworzenia i utrzymywania tego stanu bezpieczeństwa. Innymi słowy bezpieczeństwo jako najwyższa wartość i potrzeba jednostek, grup społecznych, państw i wspólnot wielkopaństwowych jest wytworem, swego rodzaju produktem wszystkich podmiotów bezpieczeństwa, które muszą być do tego przygotowane i zdolne. Bezpieczeństwo w dzisiejszych czasach służy do określenia wielu sfer związanych z życiem ludzi. Od bezpieczeństwa o charakterze globalnym, regionalnym i lokalnym po bezpieczeństwo ruchu drogowego, pracy, życia intymnego i różnych form współżycia. Bezpieczeństwo jest obiektem starań, troski i dążeń, pragnień i zabiegów. Brak bezpieczeństwa lub proces spadku jakiegoś poziomu bezpieczeństwa traktowane są jako zagrożenia, zjawisko i proces groźny dla istnienia życia i jego perspektyw.

Pojęcie bezpieczeństwa ewaluowało przez stulecia, a w ostatnich dziesięcioleciach szczególnie szybko zmieniało znaczenie. Poza zagrożeniem militarnym wyłoniły się, np.: ekologiczne, czyli ochrona środowiska, energetyczne, teleinformatyczne, ekonomiczne, informacyjne, socjalne czy po prostu bezpieczeństwo człowieka².

2. Składowe bezpieczeństwa

Specjaliści uważają, że głębokie zmiany w stosunkach międzynarodowych po II wojnie światowej przyczyniły się do stworzenia współzależności między krajami a regionami. Duże znaczenie miały tu organizacje międzynarodowe, liberalizujące wzajemne stosunki między krajami członkowskimi.

Prawo międzynarodowe wprowadziło odpowiednie mechanizmy gwarantujące jednym krajom (mniejszym i słabszym) względną swobodę działania w stosunku do krajów innych (większych i silniejszych). Jednak zmiany w stosunkach międzynarodowych oraz w systemie bezpieczeństwa powodują, że zaczyna się je rozumieć inaczej.

- **Neutralność**

Neutralność oznacza powstrzymywanie się państwa od uczestnictwa w wojnie prowadzonej przez inne państwa. Neutralność była formułą, którą zastosowała Szwajcaria, a po II wojnie światowej Austria, Finlandia, Szwecja i Norwegia. Dotyczy ona polityki zagranicznej, której komponentem jest obrona i polityka bezpieczeństwa.

- **Interes narodowy i racja stanu**

W przeszłości pojęcie to oznaczało interes narodowy, zgodnie z suwerennymi celami danego kraju. Obecnie w dobie umiędzynarodowienia

---

² T. Bąk, Z. Ciekankowski, *Teorie bezpieczeństwa*, Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2012, s. 125.

gospodarki występowania silnych więzi współzależności nie jest to takie proste i oczywiste, bowiem rozmyły się granice między konkretnym państwem, a jego międzynarodowym otoczeniem. Jednym z głównych powodów jest powstanie wielu organizacji międzynarodowych o wzajemnie nakładających się strukturach i kompetencjach. Przyczyniła się do tego także integracja, liberalizacja i umiędzynarodowienie. Co ciekawe, teraz interesem każdego kraju staje się pogłębienie tych współzależności, które stają się gwarancją bezpieczeństwa danego kraju. Dzięki temu m.in. mniej istotne staje się niedogodne położenie terytorialne jakiegoś państwa – chociażby Polski, co było powodem wielu zawirowań wojennych sprzed lat.

- **Obrona**

Obrona – tradycyjnie rozumiana jako gotowość do odparcia ataku z zewnątrz, do czego potrzebny był odpowiedni potencjał wojskowy, plan prowadzenia działań wojennych, wyposażenie i infrastruktura. Obecnie ze względu na zmianę charakteru zagrożeń zmienia się również koncepcja obrony. Rośnie w sferze bezpieczeństwa znaczenie działań wychodzących poza tradycyjne ujęcie pojęcia obrony. Wzrasta znaczenie operacji stabilizacyjnych poza granicami państwa oraz działań prewencyjnych wobec innych zagrożeń spoza sfery militarnej. Nowe znaczenie pojęcia obrony zlewa się z pojęciem gwarancji bezpieczeństwa, co związane jest z wykraczaniem poza domenę, często militarną³.

- **Współzależności w stosunkach międzynarodowych**

Współzależności w stosunkach międzynarodowych to formuła, która ogranicza wykorzystywanie pozycji na arenie międzynarodowej do kształtowania ich zgodnie z partykularnymi interesami danego państwa. Współzależność jest formułą kształtowaną celowo po II wojnie światowej, jako czynnik stabilizujący bezpieczeństwo. Podstawą do kształtowania współzależności był system z Bretton Woods, na podstawie którego powstały także inne organizacje międzynarodowe. Mechanizm współzależności, oparty zwłaszcza na sferze gospodarki, jest najskuteczniejszym mechanizmem gwarantującym bezpieczeństwo. Tworzy bowiem wspólne interesy. Współzależności to model budowania wspólnych interesów oraz warunków sprzyjających, w celu pogłębienia współpracy. Współzależności wymuszają negocjowanie wzajemnych rozwiązań, co ogranicza ich szkodliwość, która zapewniałaby działanie zgodne z partykularnymi interesami jednego z państw.

Współzależności są formułą, która została celowo wykreowana, w miarę rozwoju stosunków międzynarodowych i ich instytucjonalizacji. Część z nich jest naturalną konsekwencją rozwoju stosunków międzynarodowych, które koncentrowały się na krajach wysoko rozwiniętych.

---

³ K. Żukrowska, M. Grącik, *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2006, s. 35.

- **Globalizacja**

Globalizacja jest procesem stabilizującym stosunki międzynarodowe, w którym następuje upowszechnienie na skalę światową produktu, technologii, produkcji, metod organizacyjnych. Wymusza to liberalizację jako źródło podniesienia korzyści, które mogą płynąć z tego zjawiska. W procesach tych często dochodzi do upowszechniania się rozwiązań prawnych, systemów gospodarczych i części modeli politycznych⁴.

Globalizacja charakteryzuje się tym, że wydarzenie w jednym miejscu geograficznym i w jednym wymiarze może mieć głębokie konsekwencje w innym miejscu geograficznym i w innym wymiarze. Zaciera się różnica między sferą międzynarodową a wewnętrzną, dlatego że źródła wewnętrznych problemów oraz ich potencjalne rozwiązania leżą często poza granicami państwa. Proces globalizacji wpływa na suwerenność państwa.

3. Rodzaje bezpieczeństwa

W naukach społecznych pojęcie bezpieczeństwa, jako jedno z najistotniejszych, jest szeroko opisywane. Trudno byłoby tu przytoczyć poszczególne definicje, jakże często odmienne, w zależności od podejścia badawczego i charakteru dyscypliny naukowej. Pojęcie bezpieczeństwa w najszerszym rozumieniu obejmuje takie zagadnienia, jak zaspokojenie podstawowych potrzeb człowieka, do których należą⁵:

- istnienie;
- przetrwanie;
- tożsamość;
- niezależność;
- spokój;
- posiadanie pewności rozwoju.

Zaspokojenie tych potrzeb z kolei jest jednym z podstawowych celów jednostek i społeczeństw.

Bezpieczeństwo może mieć charakter wewnętrzny i zewnętrzny. W aspekcie wewnętrznym oznacza ono równowagę, stabilność, harmonijność danej zbiorowości czy jednostki. Natomiast w aspekcie zewnętrznym brak zagrożeń z zewnątrz (ze strony innych podmiotów). Bezpieczeństwo jest główną potrzebą państw i systemów międzynarodowych. Wśród podstawowych wartości składających się na bezpieczeństwo współczesnych państw należy wyodrębnić⁶:

---

⁴ T. Bąk, Z. Ciekankowski, op. cit., s. 37.

⁵ Z. Ciekankowski, *Zagrożenia zewnętrzne i wewnętrzne państwa*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie”, nr 2 (31) 2015, s. 17.

⁶ R. Zięba, *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych. Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, red. nauk. D. B. Bobrow, E. Haliżak, R. Zięba, Warszawa 1997, s. 57.

- przetrwanie państwa jako niezależnej jednostki politycznej, narodu jako wyróżnionej grupy etnicznej, biologiczne przeżycie ludności, jest ono naczelną wartością, której każde państwo gotowe jest poświęcić inne wartości, gdyż nie mogą być one zachowane w sytuacji zagrożenia istnienia samego podmiotu. Wartość ta jest stawiana na naczelnym miejscu w licznych definicjach bezpieczeństwa narodowego;
- integralność terytorialna, która w potocznym rozumieniu nadal jest uważana za główny korelat bezpieczeństwa;
- niezależność polityczna (w sensie ustrojowym, samowładności);
- jakość życia, na którą składają się takie wartości szczegółowe jak: standard życia, szczebel rozwoju społeczno-gospodarczego, zakres praw i swobód obywatelskich, system kulturalny, „narodowy styl życia”, stan środowiska naturalnego, możliwości i perspektywy dalszego rozwoju.

Bezpieczeństwo zatem jest bardziej stanem i procesem, niż wartością stałą i niezmienną. Determinowane jest to stale zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi oraz charakterem podmiotów. Do pojmowania bezpieczeństwa użyteczne wydaje się wprowadzenie przez Józefa Kukułkę wyodrębnienie trzech wymiarów bezpieczeństwa międzynarodowego⁷:

- podmiotowego;
- przedmiotowego;
- perspektywistycznego.

W wymiarze podmiotowym oznacza pewność istnienia i przetrwania danego uczestnika życia społecznego; w wymiarze przedmiotowym – pewność jego stanu posiadania (w tym tożsamości) i swobód rozwojowych. W wymiarze perspektywicznym oznacza zmienność w czasie subiektywnych i obiektywnych aspektów bezpieczeństwa, tj. pewności funkcjonowania i rozwoju danego podmiotu⁸. W związku z tym trójpodziałem, zgodnie z kryterium podmiotowym, można wyodrębnić następujący podział bezpieczeństwa:

- bezpieczeństwo narodowe (bezpieczeństwo państwa);
- bezpieczeństwo międzynarodowe.

Bezpieczeństwo państwa to stan, ale także proces umożliwiający normalny rozwój państwa – pomyślną realizację wszystkich jego celów – uzyskiwany zazwyczaj w wyniku zorganizowanej ochrony i obrony przed wszelkimi zagrożeniami militarnymi i niemilitarnymi, zewnętrznymi i wewnętrznymi, przy użyciu sił i środków pochodzących ze wszystkich dziedzin działalności państwa. Zapewnianie bezpieczeństwa przez państwo

---

⁷ J. Kukułka, *Narodziny nowych koncepcji bezpieczeństwa*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w Europie Środkowej po zimnej wojnie*, J. Kukułka (red.), Instytut Stosunków Międzynarodowych UW, Warszawa 1994, s. 40-41.

⁸ R. Zięba, *Instytucjonalizacja Bezpieczeństwa Europejskiego – koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Wyd. SCHOLAR, Warszawa 2001, s. 30.

zależne jest przede wszystkim od charakteru, rozmiarów i natężenia zagrożeń dla chronionych wartości. Ogólnie ujmując są to przedsięwzięcia podejmowane w ramach wewnętrznej funkcji państwa (wzmacnianie siły militarnej, gospodarczej, optymalizacja systemu społeczno-politycznego i stabilności politycznej) oraz w ramach funkcji zewnętrznej (poprawa stosunków z innymi krajami, członkostwo w organizacjach polityczno-wojskowych, kształtowanie środowiska bezpieczeństwa).

W praktyce konieczne jest podejmowanie co najmniej kilku wybranych elementów z obu zakresów. Wbrew pozorom bezpieczeństwo państwa nie jest wartością, którą można osiągnąć i skupić się na realizacji innych celów. Jest to jedna z tych wartości, o które należy zabiegać w sposób ciągły – kształtować, modyfikować i adaptować, stosownie do zmieniającej się sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej. Ów proces, mający na celu przede wszystkim zapobieganie zagrożeniom, ale również przygotowanie kraju do efektywnej egzystencji w warunkach wszelkiego rodzaju kryzysów i wojny, a później efektywnej odbudowy, można nazwać zarządzaniem bezpieczeństwem⁹.

Bezpieczeństwo międzynarodowe ma szerszy zakres znaczeniowy, niż bezpieczeństwo państwa. Nie jest tylko sumą bezpieczeństwa poszczególnych państw. O jego istocie stanowi zespół warunków, norm i mechanizmów międzynarodowych, które zapewniają każdemu państwu (danego systemu międzynarodowego lub regionu) mniejsze lub większe poczucie pewności niezagrożonego istnienia, przetrwania i swobód rozwojowych bez nacisków z zewnątrz. Jest to dynamiczny proces, w którym przestrzegane są reguły postępowania, zmierzające do regulowania sporów metodami pokojowymi. Bezpieczeństwo międzynarodowe obejmuje nie tylko wartości egzystencjalne pojedynczych państw, lecz także wartości wspólne dla danego systemu, jak: stabilność, pokój równowaga, współpraca, itp. O ich ochronie decyduje polityka bezpieczeństwa państw oraz całokształt więzi i instytucji międzynarodowych. Zarówno bezpieczeństwo narodowe, jak i międzynarodowe nie jest zjawiskiem statycznym, lecz dynamicznym procesem podlegającym wpływom różnych czynników.

Drugim, bardzo często stosowanym w typologiach bezpieczeństwa, kryterium jest kryterium przedmiotowe. Ma ono charakter pomocniczy względem podziału podmiotowego i pozwala na wyodrębnienie, a niekiedy wręcz mnożenie rodzajów bezpieczeństwa. W literaturze przedmiotu można spotkać następujące rodzaje bezpieczeństwa¹⁰:

- bezpieczeństwo polityczne;
- bezpieczeństwo militarne;

---

⁹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Bezpieczenstwo_panstwa, (dostęp: 30.04.2015).

¹⁰Z. Ciekanowski, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 2011, nr 1, s. 69-78.

- bezpieczeństwo ekonomiczne (m.in. rolne, żywnościowe, surowcowe, finansowe, ekologiczne), bezpieczeństwo społeczne, bezpieczeństwo kulturowe, bezpieczeństwo ideologiczne;
- bezpieczeństwo ekologiczne.

Biorąc pod uwagę kryterium przestrzenne bezpieczeństwo może być ujmowane jako:

- bezpieczeństwo lokalne;
- bezpieczeństwo subregionalne;
- bezpieczeństwo ponadregionalne;
- bezpieczeństwo globalne (światowe, uniwersalne).

Reasumując należy stwierdzić, że zasadnicze znaczenie ma podział na bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe. Te dwa pojęcia najczęściej występują w języku polityki, dyplomacji, dokumentów polityczno-prawnych oraz w nauce o stosunkach międzynarodowych. Pozostałe pojęcia służą tylko, jako terminy wzbogacające opis bezpieczeństwa państw i stosunków międzynarodowych (ujmowane z punktu widzenia ich potrzeb podmiotowych).

4. Struktura zagrożeń państwa

Na współczesne bezpieczeństwo państwa wpływa wiele czynników obiektywnych i subiektywnych. Do obiektywnych zaliczyć można m.in.:

- położenie geopolityczne;
- stan gospodarki;
- potencjał obronny;
- stan sojuszy;
- poziom życia obywateli.

Subiektywnymi czynnikami mogą być:

- prestiż międzynarodowy;
- autorytet przywódców;
- sprawność dyplomacji;
- poparcie społeczne w głównych kwestiach racji stanu;
- rola i znaczenie państwa w międzynarodowym systemie politycznym;
- poczucie bezpieczeństwa.

Istota bezpieczeństwa, postrzegana jako proces gwarantujący zaspokojenie potrzeb społecznych, determinowana jest różnymi czynnikami zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi¹¹. Znaczenie tych czynników dla kształtowania bezpieczeństwa państwa może być różne w różnym czasie i uwarunkowane szeregiem powiązań i zależności, jakie powstały w danej przestrzeni społeczno-politycznej, przy udziale danego państwa oraz jego sąsiadów i innych partnerów międzynarodowych.

---

¹¹L. Szot, *Zagrożenia współczesnego świata*, [w:] *Dylematy bezpieczeństwa człowieka*, T. Bąk (red.), Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2013, s. 105.

Klasyfikacja czynników zagrożeń bezpieczeństwa na wewnętrzne i zewnętrzne pozwala na przypisanie odpowiedzialności za ich „neutralizację” odpowiednim organom państwa. Oznacza to, iż instytucje państwowe swoimi działaniami kształtują bezpieczeństwo państwa. Ściślej mówiąc organa administracji państwowej i jego instytucje są odpowiedzialne za kształtowanie bezpieczeństwa państwa zarówno bezpieczeństwa wewnętrznego, jak i zewnętrznego.

Zadanie sprostania współczesnym zagrożeniom, jako element kształtowania bezpieczeństwa państwa, wymaga dostosowania instytucji bezpieczeństwa do nowych wyzwań. Transformacja i dostosowanie organów państwa dotyczy nie tylko sił zbrojnych, które w obecnych warunkach muszą charakteryzować się mobilnością, czyli zdolnością do działania w odległych rejonach, w krótkim czasie, lecz także dotyczy to wszystkich instytucji państwa, biorących udział we wszelkich działaniach na rzecz bezpieczeństwa (zewnętrznego i wewnętrznego). W obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego będą to: administracja państwowa, siły bezpieczeństwa wewnętrznego, tj. policyjne, ratownictwa, ochrony i obrony obiektów użyteczności publicznej, środki transportu w tym specjalnego, sieci komunikacji i łączności oraz wybrane elementy gospodarki, itp.

Wszelkie zmiany w strategiach, transformacje, itp. kształtujące bezpieczeństwo państwa w warunkach nowych zagrożeń i wyzwań współczesnego świata muszą być oparte o zmodyfikowane i uaktualnione przepisy prawne. Modyfikacjom podlegają strategie bezpieczeństwa, doktryny obronne, przepisy wykonawcze dla administracji państwowej i instytucji bezpieczeństwa niekiedy zasady działania i źródła finansowania w czasie zagrożeń i sytuacji kryzysowych. Nowe wyzwania i zagrożenia oraz ich skala, stopień możliwych oddziaływań na społeczeństwo i skutków, jakie mogą wywołać, zmusza do kształtowania świadomości obywatelskiej. Jest to jedno z najtrudniejszych zadań dla systemów kształtowania bezpieczeństwa państwa. Pozytywnym elementem w dążeniu do zmiany tej sytuacji są działania najwyższych organów administracji państwowej, np. Rady Ministrów w sprawie szkolenia obronnego, wymuszające formalnie kształtowanie świadomości obronnej osób, którym powierzono wykonywanie zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony. Należy rozważyć działania na rzecz rozszerzania świadomości obywateli, co do roli i znaczenia kształtowania administracji, ale także wszystkich obywateli. Nie mogą to być tylko ci, którzy zajmują się niejako zawodowo sprawami bezpieczeństwa, tj. politycy, decydenci odpowiedzialni za przestrzeganie prawa, ratownicy, służby porządkowe, itp., ale także zwykli obywatele, którzy w wielu sytuacjach zagrożeń, katastrof, kryzysów, itp. będą zmuszeni sobie poradzić. Kształtowanie postaw antyterrorystycznych zaleca *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, wskazująca na konieczność identyfikacji społeczeństwa z państwem. Tak pojmowane szerokie i wielopłaszczyznowe działania są gwarancją wspólnego sukcesu organów rządowych i społeczeństwa w kształtowaniu zarówno warunków do wewnętrznego, jak i zewnętrznego bezpieczeństwa.

W obszarze budowy bezpieczeństwa zewnętrznego organa państwowe realizują całe spektrum działań skierowanych na zewnątrz granic. W obszarze działań zewnętrznych państwa, jednym z elementów realizujących zadania bezpieczeństwa jest służba zagraniczna obejmująca całokształt działań politycznych na arenie międzynarodowej (dyplomacja wielostronna, bilateralna, sojusze, działalność w organizacjach międzynarodowych, itp.) poprzez jej placówki, zagraniczne przedstawicielstwa dyplomatyczne, handlowe, kulturalne, konsularne, itp. W obecnej rzeczywistości politycznej istotną rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa i przeciwdziałaniu zagrożeniom zewnętrznym pełnią nasze kontyngenty wojskowe biorące udział w misjach i operacjach wojskowych poza granicami kraju.

Zagrożenia wewnętrzne:

- niestabilność społeczno-polityczna;
- niska świadomość społeczeństwa;
- braki w edukacji dla bezpieczeństwa;
- przestępczość zorganizowana;
- trudności ekonomiczne;
- katastrofy:
  - przemysłowe;
  - naturalne;
  - demograficzne;
  - etniczno-religijne.
- korupcja;
- niewydolność systemu opieki społecznej i zdrowotnej;
- niedostosowany system obronny i system ratownictwa medycznego;
- inne mogące spowodować zaburzenia wewnętrzne:
  - narkomania;
  - epidemia;
  - trudności zaopatrzeniowe;
  - trudności transportowe.

Zagrożenia zewnętrzne:

- militarne;
- terroryzm;
- katastrofy;
- przestępczość międzynarodowa;
- przestępczość gospodarcza;
- kryzys ekonomiczny;
- walutowe;
- klimatyczne;
- przemysłowe;
- polityczne;
- etniczno-religijne;
- migracje.

Bezpieczeństwo narodowe jest najwyższą, egzystencjalną wartością i potrzebą narodu oraz priorytetowym celem działań jego organizacji państwowej. To oczywiste, że wiedza i mądrość z zakresu bezpieczeństwa narodowego stanowią szczególnie ważny, pożądany oraz poszukiwany zasób i narzędzie tworzenia oraz zapewnienia bezpieczeństwa¹².

5. Czynniki wpływające na bezpieczeństwo i suwerenność państwa

Każde państwo za najważniejsze dobro uważa dążność do zapewnienia swego bezpieczeństwa i suwerenności. Na stan bezpieczeństwa państw wpływ mają następujące czynniki¹³:

5.1. Czynniki gospodarczy:

- jest to siła ekonomiczna państwa polegająca na włączeniu się w większe struktury integracyjne;
- kontrola nad sytuacją gospodarczą na świecie sprawowana przez grupę najsilniejszych państw świata;
- rozbudowa zasięgu działania ponadnarodowych struktur gospodarczych (koncerny, holdingi, itp.), kontrolują procesy gospodarcze zachodzące na świecie (przemysł naftowy, stalowy, produkcja kawy, wydobywanie i przeróbka miedzi, przemysł kosmiczny, lotniczy, itp.).

5.2. Czynniki finansowy:

- kontrolę nad gospodarką finansową większości państw sprawuje sieć banków w tym takie, jak: Międzynarodowy Fundusz Walutowy, bank światowy;
- metody działań: udzielanie kredytów, pomoc finansowa, ustalanie kursów walutowych;
- państwo zadłużone pracuje pod dyktando światowych centrów finansowych.

5.3. Czynniki technologiczny:

- postęp naukowo-techniczny jest głównym czynnikiem ekspansji gospodarczej, towary najnowocześniejsze wypierają przestarzałe, produkcja odbywa się w sposób wysoce zaawansowany sterowany komputerowo, eliminowanie lub podporządkowanie sobie słabszych, co oznacza, że słabsi produkować będą poddespoły o większej pracochłonności;
- postęp techniczny wpływa na zmniejszenie zaopatrzenia w siłę roboczą (wzrost bezrobocia).

---

¹²Z. Ciekawski, *Zagrożenia ...*, op. cit., s. 69-78.

¹³W. Malendowski, C. Mojsiewicz, *Stosunki międzynarodowe*, Wyd. Alta2, Wrocław 2004, s. 34-35.

5.4. Czynniki ekologiczne:

- są to skutki rozwoju przemysłu negatywnie wpływającego na przyrodę;
- zanieczyszczenie środowiska rodzi ujemne skutki dla życia ludzkiego;
- postęp może szkodzić, gdy nie jest poddany najsilniejszej kontroli człowieka np. elektrownie atomowe (Czarnobyl);
- zagrożenia płynące dla ludzi z istnienia dziury ozonowej, topnienia lodowców, kurczenie się wielkich przestrzeni leśnych.

5.5. Czynniki informacyjne:

- obejmuje środki techniczne masowej informacji, metody ich używania i wpływ na świadomość człowieka;
- główną rolę odgrywa sieć stacji telewizyjnych i radiowych wzmocnionych techniką satelitarną;
- dużą rolę odgrywa szybkość przekazywania informacji i jej treść polityczno-ideologiczna;
- istnieje tendencja do koncentracji ośrodków produkcji i rozpowszechniania w ręku gigantów międzynarodowych (korporacje);
- postęp techniczny w dziedzinie środków masowego przekazu jest bardzo szybki, zlekceważenie tego może drogo kosztować przyszłe pokolenia (niedostateczny wpływ na humanizację społeczeństwa);
- współżycie narodów, wzajemny szacunek, tolerancja.

5.6. Czynniki militarne:

- idziemy ku czasom, gdy nie będzie się opłacać podbijanie nowych terytoriów, skuteczniej i taniej można podporządkować inne kraje za pomocą środków ekonomicznych, finansowych, technologicznych, zarządzania, nowoczesności handlu, panowania nad środkami masowego przekazu;
- czynniki militarne powinny być jedynie narzędziem w ręku demokratycznych struktur politycznych, poddających się ich kontroli – NATO;
- tworzone są ponadnarodowe jednostki wojskowe (korpus niemiecko-belgijski, korpus niemiecko-holenderski oraz tworzony duńsko-niemiecko-polski);
- siły zbrojne szczególnie obciążają budżet państw małych i słabo rozwiniętych, koszt ich utrzymania będzie wzrastać i rzutować na inne czynniki: bezpieczeństwo;
- więcej uwagi i środków należałoby przeznaczyć na rozwój współpracy.

6. Bezpieczeństwo wewnętrzne i porządek publiczny

Bezpieczeństwo i porządek publiczny to pojęcia nierozzerwalnie łączące się z funkcjonowaniem państwa oraz ideą prawa i jego kształtowaniem.

Bezpieczeństwo wewnętrzne może być rozpatrywane na różnych poziomach oraz w różnych zakresach i aspektach, a mianowicie:

- 1) z punktu widzenia praw jednostki (obywatela): czego ma prawo oczekiwać jednostka od państwa, środowiska, pracodawcy i w miejscu pracy, szkole, rodzinie, itp.; aby czuć się bezpiecznie, jest to bezpieczeństwo indywidualne jednostki (bezpieczeństwo osobiste, personalne);
- 2) z punktu widzenia praw społeczeństwa: czego społeczeństwo ma prawo oczekiwać od państwa, aby (jako zbiorowość) czuć się bezpiecznie: jest to bezpieczeństwo zbiorowe obywateli;
- 3) z punktu widzenia konstytucyjnych obowiązków państwa wobec narodu, społeczności lokalnych i każdego obywatela (bezpieczeństwo krajowe, lokalne i indywidualne).

Porządek publiczny to stan stabilizacji i spokoju, będący wynikiem przestrzegania przez poszczególne osoby i grupy osób akceptowanego powszechnie porządku prawnego w państwie, tworząc podstawy do zapewnienia przez państwo ochrony życia, zdrowia i mienia oraz urządzeń publicznych¹⁴.

W najbardziej ogólnym ujęciu, pojęcie „bezpieczeństwo” oznacza stan, w którym nie są popełniane przestępstwa, zwłaszcza przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu, a pojęcie „porządku”, jest to stan, w którym nie są popełniane wykroczenia. Formacjami państwowymi i samorządowymi powołanymi do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego są:

1. Policja;
2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
3. Agencja Wywiadu;
4. CBA;
5. SKW, SWW;
6. Żandarmeria Wojskowa;
7. Biuro Ochrony Rządu;
8. Straż Graniczna;
9. Służba Więzienna;
10. Państwowa Straż Pożarna;
11. Straże gminne;
12. Straż Ochrony Kolei;
13. Straż Leśna;
14. Straż Łowiecka.

---

¹⁴B. Sprengeł, *Ustrój organów administracji bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Włocławek 2004, s. 13.

Formacje te realizują zadania z zakresu ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego: niektóre z nich koncentrują się jedynie na zapewnieniu porządku publicznego (np. straż gminne), niektóre mają za zadanie ochronę bezpieczeństwa publicznego (np. ABW), a część formacji wykonuje swoje zadania w odniesieniu do określonych grup osób (Biuro Ochrony Rządu) lub miejsc (Straż Ochrony Kolei).

6.1. Organy odpowiedzialne za porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne państwa

Policja – podstawowym podmiotem powołanym do czuwania nad bezpieczeństwem obywateli jest policja. Ustawa stanowi, że policja jako formacja umundurowana i uzbrojona jest przeznaczona do ochrony ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednocześnie ustawa o policji nakłada na jej funkcjonariuszy realizujących czynności służbowe obowiązek respektowania i poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka. Do podstawowych zadań policji należy:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz ochrona mienia;
- ochrona bezpieczeństwa oraz porządku publicznego;
- wykrywanie sprawców przestępstw i wykroczeń;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) – instytucja, której celem jest zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku konstytucyjnego. Do jej zadań należy rozpatrywanie, zapobieganie i zwalczanie wszelkich zagrożeń, które naruszają suwerenność, niepodległość i nienaruszalność państwa i jego terytorium (np. terroryzm, szpiegostwo, oszustwa podatkowe, korupcja, naruszenie tajemnicy państwowej, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią).

Agencja Wywiadu (AW) – służba wywiadowcza, w której interesie leży pozyskiwanie jawnych i niejawnych informacji poza granicami kraju, które mogą mieć znaczenie dla bezpieczeństwa i interesu kraju.

Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) i Służba Wywiadu Wojskowego (SWW) – rozpoczęły swoją działalność od 1 października 2006 r. i podlegają Ministrowi Obrony Narodowej.

SKW – służba specjalna, właściwa w sprawach ochrony przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności państwa oraz bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

SWW – służba specjalna, właściwa w sprawach ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi dla obronności państwa oraz bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Żandarmeria Wojskowa (ŻW)

Podstawowymi zadaniami ŻW są:

- zapewnienie przestrzegania dyscypliny wojskowej;
- ochrona porządku publicznego na terenach wojskowych;
- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia wojskowego przed zamachami;
- zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz zjawisk patologicznych w Wojsku Polskim;
- współdziałanie z polskimi i zagranicznymi organami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa publicznego.

Straż Graniczna (SG) – jednolita, umundurowana, w pełni zawodowa formacja typu policyjnego. Wykonuje zadania związane z ochroną granicy państwowej i kontrolą ruchu granicznego. Nadzór nad formacją sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych. Komendant Główny Straży Granicznej jest centralnym organem administracji państwowej w sprawach ochrony granicy państwowej.

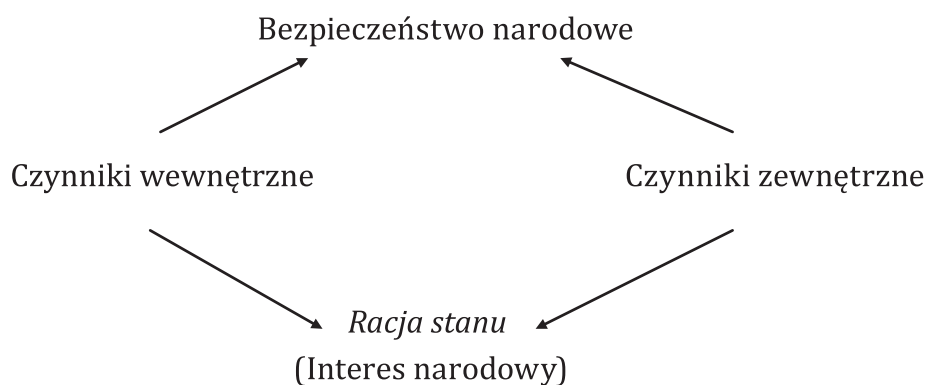
6.2. Służby ochronne i straże

W celu zapewnienia szeroko rozumianego porządku publicznego, powołane są także wyspecjalizowane służby, jak:

- Państwowa Straż Pożarna;
- Służba Więzienna;
- Biuro Ochrony Rządu;
- Straż Ochrony Kolei;
- Straż Leśna;
- Państwowa Straż Rybacka;
- Państwowa Straż Łowiecka;
- Straże gminne;
- Służby ratunkowe (np. Medyczne i Lotnicze Służby Ratownicze, Górskie Pogotowie Ratunkowe, Państwowa Inspekcja Sanitarna, itp.)

7. Rola wybranych organizacji bezpieczeństwa międzynarodowego (ONZ, NATO, UE)

Bezpieczeństwo jest bardzo ważnym interesem egzystencjalnym państw. Potrzeby bezpiecznego rozwoju państwa i narodu wynikają zarówno z ich wewnętrznej struktury, jak i funkcjonowania otoczenia zewnętrznego. Bezpieczeństwo jest najczęściej definiowane – jako zdolność narodu do obrony jego wewnętrznej wartości przed zewnętrznymi zagrożeniami.

Rys. 1. Istota bezpieczeństwa narodowego (państwa).

Źródło: W. Fehler, *Współczesne bezpieczeństwo*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, s. 15.

Nie od dziś wiadomo, że pojedynczy kraj nie jest w stanie zagwarantować samodzielnie bezpieczeństwa, więc państwa zaczęły tworzyć koalicje międzynarodowe, które stały się gwarantem stabilnego i skutecznego systemu bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo zapewniane jest przez układy międzynarodowe, tj. stworzone tym celu organizacje. Organizacje międzynarodowe tworzą mechanizmy, które umożliwiają skuteczne wykorzystanie środków państwowych w celu zapewnienia pokoju i bezpieczeństwa na świecie.

Organizacje do spraw bezpieczeństwa odgrywają wiele ważnych ról w środowisku międzynarodowym. Najbardziej wpływową organizacją o wymiarze globalnym jest Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ). ONZ powołano w czerwcu 1945 r. w San Francisco, a założyło ją 51 państw, które podpisały Kartę Narodów Zjednoczonych. Narody i ludy zorganizowane w ramach ONZ są zbiorowym, globalnym podmiotem bezpieczeństwa. Przyjmując w 1945 r. Kartę uznały, iż zamierzają dążyć: „Do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego; w tym celu będą one podejmowały skuteczne zbiorowe środki dla zapobiegania i usuwania gróźb przeciwko pokojowi oraz osiągały, przy pomocy środków pokojowych i zgodnie z zasadami sprawiedliwości i prawa międzynarodowego, załatwianie lub rozstrzyganie sporów międzynarodowych albo sytuacji, które mogłyby doprowadzić do zakłócenia pokoju”¹⁵.

ONZ składa się z tzw. organów podstawowych i organów pomocniczych. Podstawowe organy ONZ:

- Zgromadzenie Ogólne – tworzą je wszystkie państwa członkowskie. Sesje zwyczajne Zgromadzenia odbywają się raz w roku;

¹⁵Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowy Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienia ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych, <http://dziennikustaw.gov.pl/du/1947/s/23/90> (dostęp: 25.07.2016 r.)

- Rada Gospodarczo-Społeczna – koordynuje działalność gospodarczą, społeczną, kulturalną oraz na rzecz ochrony praw człowieka. Ponadto inicjuje badania, przygotowuje projekty rozwiązań i wytyczne do działania dla organów pomocniczych oraz koordynuje działania organizacji wyspecjalizowanych. Rada Gospodarczo-Społeczna składa się z 54 członków wybieranych przez Zgromadzenie Ogólne, co 3 lata;
- Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości – rozstrzyga spory, w których stronami mogą być wyłącznie państwa;
- Rada Bezpieczeństwa ONZ;
- Sekretariat – wprowadza w życie decyzje Zgromadzenia Ogólnego, a na jego czele stoi Sekretarz Generalny, powoływany przez Zgromadzenie Ogólne.

Następną organizacją posiadającą interesy w każdym punkcie globu i zdolną je realizować jest Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO). Organizacja ta tworzy sprawny mechanizm militarny, oparty na wspólnych zasadach, jednakowych standardach uzbrojenia i dobrze skoordynowanych kontyngentach wojskowych, więc jest pożytecznym instrumentem rozwiązywania kryzysów, które wymagają wykorzystania potencjału militarnego. Podstawowym aktem normatywnym, będącym podstawą działania NATO jest Traktat Północnoatlantycki, podpisany w Waszyngtonie 4 kwietnia 1949 r. Głównym celem sojuszu jest zagwarantowanie – środkami politycznymi i militarnymi – wolności i bezpieczeństwa wszystkim państwom członkowskim. Do osiągnięcia tego celu NATO wykonuje podstawowe działania w zakresie bezpieczeństwa¹⁶:

- zapewnia fundament trwałego bezpieczeństwa w Europie, oparte go na rozwoju instytucji demokratycznych i pokojowym rozwiązywaniu konfliktów;
- zapewnia środki odstraszenia i obrony przed jakąkolwiek formą ataku na terytorium każdego państwa członkowskiego;
- rozwija bezpieczeństwo międzynarodowe poprzez sprawną i aktywną współpracę ze wszystkimi państwami partnerskimi należącymi do programu Partnerstwo dla Pokoju (PdP) oraz Euroatlantyckiej Rady Partnerstwa;
- wysyła swoje misje wojskowe do państw, na terytorium których toczy się konflikt zbrojny, celem zażegnania tego konfliktu.

Szczególnym przykładem instytucji działającej na rzecz bezpieczeństwa, zwłaszcza w dziedzinie współpracy ekonomicznej, jest Unia Europejska (UE). W ramach UE zakłada się ścisłą współpracę w polityce zagranicznej i obronnej państw członkowskich, wspólne europejskie obywatelstwo lud-

---

¹⁶<http://pl.wikipedia.org/wiki/NATO>, (dostęp: 30.04.2015).

ności zamieszkującej Unię oraz wspólną walutę – euro. W jej skład wchodzi: Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, RFN, Włochy (sześć państw założycielskich – 1957 r.); Dania, Irlandia, Wielka Brytania – 1973 r.; Grecja – 1981 r.; Hiszpania, Portugalia – 1986 r.; Austria, Szwecja, Finlandia – 1995 r.; Polska, Czechy, Słowacja, Słowenia, Węgry, Litwa, Łotwa, Estonia, Malta, Cypr – 2004 r.; Bułgaria, Rumunia – 2007 r.

Zmiany następujące w stosunkach międzynarodowych w latach 90. XX wieku, znacznie wpłynęły na kształtowanie się nowego zakresu bezpieczeństwa międzynarodowego. W wyniku zmniejszania się zagrożeń militarnych pojęcie bezpieczeństwa poszerzyło się o sfery, które wcześniej nie były dostrzegane lub odgrywały drugoplanową rolę. Jednak czynnik militarny nadal pozostaje istotnym elementem kształtującym dynamikę stosunków międzynarodowych. Rośnie przy tym znaczenie czynnika politycznego, ekonomicznego, ekologicznego i społeczno-kulturowego.

Podsumowanie

Poglądy Abrahama H. Masłowa prowadzą do stwierdzenia, że zaspokojenie potrzeb jest warunkiem zdrowia i rozwoju oraz można je usystematyzować w strukturę hierarchiczną, obejmującą potrzeby niższego i wyższego rzędu. Do potrzeb niższego rzędu, tj. wynikających z niedostatku, zalicza się potrzeby fizjologiczne i bezpieczeństwa. Zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu jest uwarunkowane uprzednim zaspokojeniem potrzeb niższego rzędu. W tym kontekście bezpieczeństwo może być charakteryzowane jako wartość konieczna do życia i rozwoju człowieka.

Współczesne rozumienie bezpieczeństwa trzeba postrzegać jako szeroki kompleks różnorodnych zagadnień polityczno-militarnych i niemilitarnych. Już dziś wiadomo, iż czynniki ekonomiczne nabierają coraz ważniejszego znaczenia w kwestiach kształtowania bezpieczeństwa, niż aspekt siły. Obserwujemy, iż załamanie gospodarcze, terroryzm w skali międzynarodowej, katastrofy ekologiczne, klęski żywiołowe i migracje ogromnych mas ludzi usiłujących uniknąć ich skutków, stanowią silne zagrożenie dla stabilności światowego systemu bezpieczeństwa.

Istota bezpieczeństwa państwa jako procesu gwarantującego zaspokojenie potrzeb społecznych, determinowana jest różnorodnymi czynnikami zarówno wewnętrznymi, jak i zewnętrznymi. Ich znaczenie dla kształtowania bezpieczeństwa państwa może być różne w różnym czasie i uwarunkowane jest całym splotem powiązań i zależności, jakie powstały w danej przestrzeni społeczno-politycznej przy udziale danego państwa oraz jego sąsiadów i pozostałych partnerów międzynarodowych.

Celem polityki bezpieczeństwa państwa jest ochrona i zaspokojenie podstawowych potrzeb egzystencjalnych społeczeństwa, utrzymanie niepodległości i suwerenności. W sferze zewnętrznej, czyli obszarze polityki międzynarodowej, państwo prowadzi działania, które mają zapobiec powstaniu sytuacji konfliktowych. Jednak sama polityka zagraniczna nie jest jedynym wyznacznikiem bezpieczeństwa państwa. Na bezpieczeństwo narodowe składa się również polityka wewnętrzna, która przekłada się na postrzeganie państwa na arenie międzynarodowej. Stabilne stosunki społeczno-polityczne, przejrzysty, spójny i unormowany system prawny oraz silna gospodarka stanowią o suwerenności państwa. Państwo silne wewnętrznie jest traktowane przez inne podmioty międzynarodowe na zasadach partnerstwa. Brak bezpieczeństwa wewnętrznego wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia nie tylko w społeczeństwie danego państwa, lecz także w jego najbliższym otoczeniu i na arenie międzynarodowej.

Bezpieczeństwo może być widziane przez pryzmat pojedynczej jednostki, grupy, narodu lub koalicji. Bezpieczeństwo narodowe jest naczelną misją narodową całego społeczeństwa i jego organizacji państwowej, polegającą na stałej realizacji dwóch współzależnych funkcji, pierwszej – podstawowej: ochronie i obronie wartości i interesów narodowych przed istniejącymi i potencjalnymi zagrożeniami, zapewniającej warunki konieczne dla realizacji drugiej funkcji: tworzenia wewnętrznych i zewnętrznych warunków dla swobodnego rozwoju i sprostania wyzwaniom, jakie niesie dla narodu zmienność, nieprzewidywalność i postęp cywilizacyjny.

Reasumując należy stwierdzić, iż bezpieczeństwo obok zaspokojenia głodu i pragnienia jawi się najbardziej pierwotną potrzebą istot ludzkich.

Bibliografia

1. Bąk T., Ciekankowski Z., *Teorie bezpieczeństwa*, Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2012.
2. Bąk T., *Wpływ zagrożeń na determinanty bezpieczeństwa państwa*, Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2013.
3. Ciekankowski Z., *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, „Bezpieczeństwo i Technika Pożarnicza” 2011, nr 1.
4. Ciekankowski Z., *Zagrożenia zewnętrzne i wewnętrzne państwa*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie”, nr 2 (31) 2015.
5. www.wikipedia.pl (dostęp: 30.04.2015).
6. *Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowy Trybunału*

- Sprawiedliwości i Porozumienia ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych*, www.dziennikustaw.gov.pl (dostęp: 25.07.2016 r.)
7. Kukułka J., *Narodziny nowych koncepcji bezpieczeństwa*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w Europie Środkowej po zimnej wojnie*, J. Kukułka (red.), Instytut Stosunków Międzynarodowych UW, Warszawa 1994.
  8. Malendowski W., Mojsiewicz C., *Stosunki międzynarodowe*, Wyd. Alta2, Wrocław 2004.
  9. Sprengel B., *Ustrój organów administracji bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Włocławek 2004.
  10. Szot L., *Zagrożenia współczesnego świata*, [w:] *Dylematy bezpieczeństwa człowieka*, Bąk T. (red.), Wyd. PWSTE w Jarosławiu, Jarosław 2013.
  11. Zięba R., *Instytucjonalizacja Bezpieczeństwa Europejskiego – koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Wyd. SCHOLAR, Warszawa 2001.
  12. Zięba R., *Kategorie bezpieczeństwa w nauce o stosunkach międzynarodowych. Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku*, red. nauk. Bobrow D. B., Haliżak E., Zięba R., Warszawa 1997.
  13. Żukrowska K., Grącik M., *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2006.

Liczba znaków ze spacjami: 44 394